

****NAŠE MORE ** NAŠE MORE ****
***** PRONICANJE U PROSLOST *** PRONICANJE U PROSLOST *** PRONICANJE U PROSLOST *****

Josip Luetić *

ISSN 0469-6255
(81 - 83)

S V E T I V L A H O D R Ž A V N A Z A S T A V A D U B R O V A Č K E R E P U B L I K E

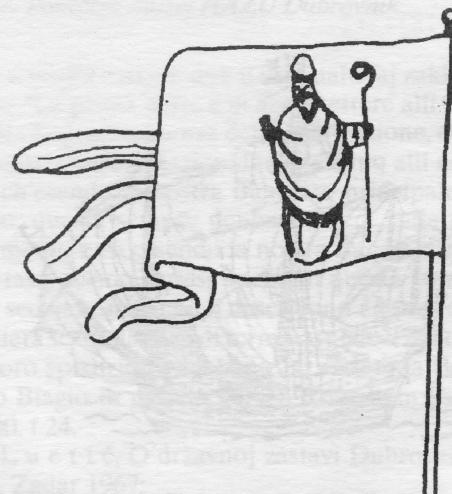
UDK 929.9 : 949.713 "DUBROVNIK"

Hrvatske jadranske srednjovjekovne komune imale su svoje vlastite zastave, a među njima najistaknutija, i u kontinuitetu najstarija, bila je zastava dubrovačke komune, Dubrovačke Republike.

Prije nego što su velike pomorske države imale propisane normirane zastave, još godine 1272, dubrovačka zastava bila je službeno juridički zacrtana propisnim obilježjem u Statutu dubrovačke komune kao "*Vix illum S. Blasii*". S mnogim stariim zemljopisnim kartama i portolanima svjetskih najpoznatijih kartografa počevši od 14. stoljeća nalazi se naslikana (češće u bojama) zastava Dubrovačke Republike.

Kao pečat pune državnosti, zastava dubrovačke države izradivala se u pačetvorinskom obliku od domaće fino obradene vune ili od uvezene lanenog ili sličnog platna, ili rijede od domaće svile (ponajviše iz Konavala). Ta je zastava bila istaknuta na krmenom zastavnom kopiju, ili na velejarbolu (to je ovjekovječilo na svojoj slici - ulje na platnu - najveći hrvatski renesansni slikar N. Božidarević, rodom iz Kručice ponad Slanog, koja se nalazi u sakralnom muzeju Dominikanskog samostana u Dubrovniku), ili se vijala na vrhu oblice (lantine) krmenog jedra, ili na kraju šošnjaka svih trgovacačkih jedrenjaka ili ratnih brodova Dubrovačke Republike.

Sporedna dubrovačka zastava bila je bijele boje (takva je podloga bila i za glavnu državnu zastavu Dubrovačke Republike) s natpisom (u sredini) L I B E R T A S. Jedna druga dubrovačka sporedna zastava (na bijelom polju u boji ucrtan grb Dubrovačke Republike) služila je kao atribut osobe na brodu (bilo to člana brodske momčadi ili brodskog putnika), a postavlja se na zastavnom kopiju na vrh kosnika. Ratni brodovi dubrovačke države isticali su još i plamenac s likom svetog Vlaha (vodoravno smještenoga u gornjem vrhu plamena). Osim tiskanih radova, tabela, objavljenih grafičkih priloga, arhivskih dokumenata koji zorno tumače i govore o glavnoj-državnoj i o sprednjim zastavama Dubrovačke Republike, do danas je sačuvana originalna bogata likovna građa (ulja na platnu, tempere, akvareli itd.) koja najvjerodstojnije prikazuju državnu (i one sporedne) dubrovačku zastavu, a u pomorskom muzeju (pa u Dubrovačkom muzeju i drugdje) Hrvatske aka-

Glavna državna zastava Dubrovačke Republike
(13. - 19. st.)

demije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku sačuvane su originalne državne zastave s trgovacačkih jedrenjaka dubrovačke države u 18. i u početku 19. stoljeća, a koje su diljem svjetskih luka i morskim prostranstvima po svim tadašnjim najpoznatijim nautičkim rutama prenosile slavu hrvatske brodogradnje i nautičko-trgovacačke djelatnosti. Nakon 1358. godine - prema ugovoru s ugarsko-hrvatskim kraljevstvom - dubrovački su trgovacački i ratni brodovi plovili pod "hrvackim" stijegom.

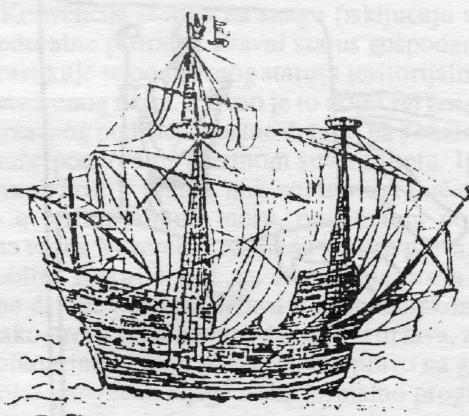
Državna zastava Dubrovačke Republike vjekovima se vila na trgovacačkim jedrenjacima i na ratnim-državnim brodovima ove hrvatske jedine izrazito pomorsko-trgovacačke države sve do 17. prosinca 1807. kada je A. Lauriston, general okupacijske francuske armije u Dubrovniku, pismenim aktom naredio još uvijek formalno vladajućem Senatu Dubrovačke Republike da svoju zastavu svetoga Vlaha zamjeni tudinskom stranom zastavom Napoleonove Italije. Od te naredbe pa do Napoleonova dekreta o ukinuću Dubrovačke Republike prošlo je samo 35 dana, kad je (stvarno, a ne formalno / po međunarodnom pravu / po međunarodnim propisima dubrovačka država *de iure* je prestala postojati tek 1815. godine) ta dotad hrvatska pomorska zastava zauvijek

* dr. Josip Luetić
Od kaštela 44
Dubrovnik

Gravura Dubrovnika

brisana sa službenih popisa (tabeliranih prikaza) svjetskih pomorskih država.

Dubrovački galijun iz druge polovice 16. stoljeća prema uljanoj slici iz Slanoga

Izvori i literatura:

Historijski arhiv Dubrovnik, Cons. Rogatorum, 134, 135, 200,

f. 133, 135, 24 itd. Historijski arhiv Dubrovnik (dalje samo HAD), Marittima 56-2/7, f.; Libro delle spese..., f.Gv; Diversa della Navigazione /36/ 56-8/4, f. 347v; Diversa de Foris, 54 - 173, f.108v; 54 - 226, f.132; Guardie et armamento, IX, 6, f. 49; IX-11 iz 1574. godine, f.12, 12v i f.15.; iz 1554. 24. ožujka f.5v itd.; Libro delle spesse che sono fatte sopra il Bastimento "Il Commercante" - 56-2, sv.7; Diversa della Navigazione, 56-8, sv.3 i 4, f.156, 346 i 347. Tiskani proglaš o zabrani vijanja zastave Dubrovačke Republike glasio je ovako:

Podpisan Genero od Divisioni Sapovjednik
ALESSANDRO LAURISTON

(*Su podpis prilican*) Colonello Godar Sapovjednik Na-
miescen od Okolixcia Dubrovachkoga

Po sapovjedi Prisjetloga Gospara Glavnoga Marmont, sabranjeno je svakome Broddu Dubrovaskome koji se dieli is Dubrovnika, brodit s' drugom Bandjerom, negoli s'Italijanskom. Kogod bi se suprostavio ovoj sapovjedi bichje uhitjen i stavljén u Tamnizu do odredjena Generala Sapovjednika od Divisioni... Comisar od Polizie, i Capetan od Porta darsgashije pomgnivo okko

visce Podbuniteglja i Mutioza, i opovigjechieh Sapo-
vjedniku od Dubrovnika.

V. Br a j k o v i Ć i E. P a l l u a, Zastava, Pomorska enciklopedija, Leksikografski zavod, Zagreb MCMLXIV, str. 205 - 210;

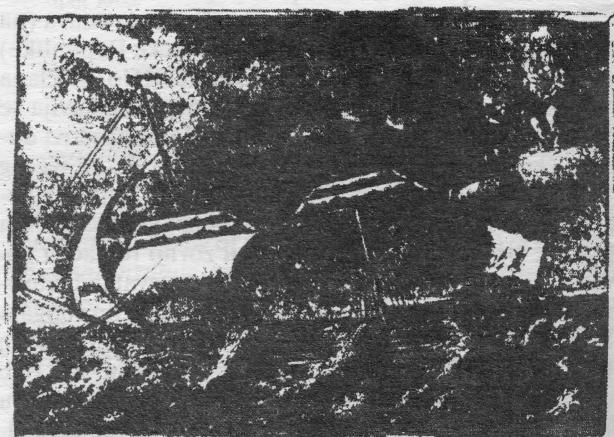
A u g u s t i n J a l, Glossaire Nautique, Paris 1848. - Pavillon, str. 1148 i dalje. Francuski izraz za zastavu pavillon A. Jal u prijevodu na hrvatski, u tom svom najznačajnjem pomorskom leksikonu, donosi u hrvatski s t i j e g; G. Pasch, Pavillons des villes de la cota Dalmate au Moyen age, Neptunia, paris, No. 77/1 - 1965.;

M. R e š e t a r, Dubrovačka numizmatika I (historijski dio), Sremski Karlovci 1924, str. 619;

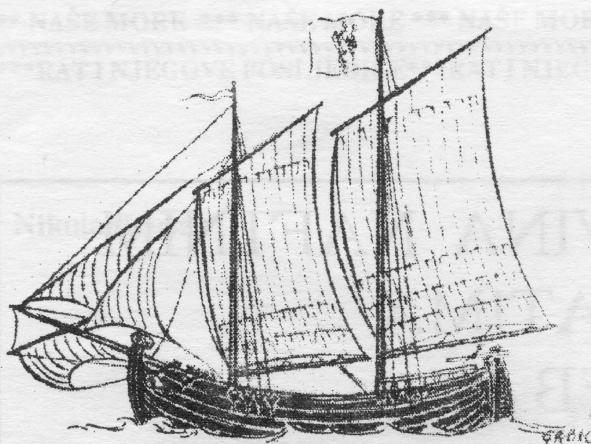
I s t i, O dubrovačkoj zastavi, "Dubrovnik, br. 30-35, Dubrovnik 1909. S. de S h e v i g n y, La science des personnes de la cour de l'epée et de la robe, Paris 1713. str. 170;

P. C o r o n e l l i, Isolario... Parte I, Venezia 1696. str. 288 - tu su reproducirane slike zastava 83 država, a pod rednim brojem 61. nacrtana je dubrovačka sporedna zastava;

S a v e r i e n, Dizionario istorico, teretico e pratico di marina - tradotto dal Francese, In Venetia MDCCCLXIX, str. 348, 349 i 356 - pod rednim brojem 61. donosi crtež i opis dubrovačke zastave, ali je zastava Svetoga Vlaha pogriješno opisana; Tableau de tous les pavillons que lon abore sur les vaisseaux dans les quatres partie du monde avec une explication de tous les agres et manœuvres

Brik pod zastavom dubrovačke države is druge pol. 18.
stoljeća. Zavjetne slike u muzejskoj zbirci Gospe od Mi-
losrda u Dubrovniku

TRABA KULA - MDCCC

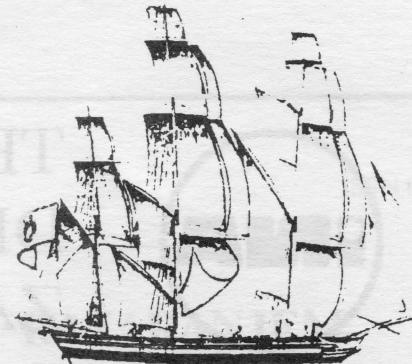
Trabakula je hrvatsko-jadranski tip dvojarbolnoga obalnog jedrenjaka. Ono što je galijun bio i značio za starije razdoblje dubrovačkog pomorstva (medu velikim jedrenjacima) to je za novije (pa i za nedavno razdoblje) trabakula bila i značila medu manjim tipovima brodova na cijeloj hrvatskoj obali. Trabakule su obavljaše prijevozne-plovidbene zadatke ne samo izmedu hrvatskih luka već i izmedu naših i talijanskih luka. Za dugo vremena u maloj obalnoj plovidbi trabakule su bile okosnica hrvatskog pomorsko-brodarskog života. Likovna obrada akad. slikara I. Grbića prema stručnim savjetima dr. J. Luetića.

des vaisseaux, Paris 1782.; Tavola dimostrativa delle bandiere che s'inalberano a bordo de bastimenti di guerra e mercantili di tutte le nazioni - tu su objavljene dvije dubrovačke zastave Trst 1800 - presso G. Orlandini; Prospetto generale delle bandiere che si alberano a bordo dei basstimenti di guerra e mercantili di tutte nazioni all'epoca del primo gennaio 1804 - Reccolte e delineate da Vicenzo Scotti - Vic. Vieller Inc;

J. Luetić, Galijica Dubrovačke Republike, Mornarički glasnik, Split 1959, br.1, str. 59;

I s t i, Brodovlje Dubrovačke Republike XVII. stoljeća, GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA Pomorskog muzeja u Dubrovniku 1964, str. 148. i 158.

L. Vojnović, Pad Dubrovnika, knjiga I, str. 11-12, Dubrovnik 1908. - interpretira zaključak dubrovačke

Pulaka Dubrovačke Republike kap. M. Burića iz 1806. godine. Pomorski muzej HAZU Dubrovnik

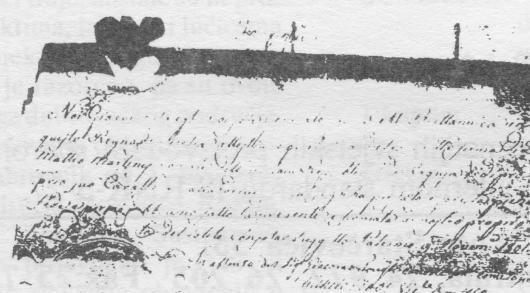
vlade o svojoj zastavi; dok u originalu taj zaključak glasi ovako: "La prima parte e di accomettere alli S. Senatori off. alla Sopraintenza della Navigazione, che srivono alli nostri consoli Nazionali che dicano alli nostri capitani, ch'essendo la nostra Bandiera principale quella S. Biagio, questa sempre debbno tenere sulla poppa del Bastimento e ch'essendo la nostra Bandiera secondaria Libertas passano servisi anche di questa come di Bandiera secondaria, e che li descrivono i colori della detta Bandiera secondaria; e di terminare che li nostri capitani alla loro spedizione debbano far vedere la Bandiera di Santo Biagio in grande. HAD. Consilium Rogotorum, sv. 200, f.24.

J. Luetić, O državnoj zastavi Dubrovačke Republike, Zadar 1967;

Istorijsko novo o državnoj zastavi Dubrovačke Republike, časopis Dubrovnik, br.1, 1986;

Istorijski Pomorci i jedrenjaci Republike Dubrovačke, Matica Hrvatska, Zagreb 1984, str. 307-321.

A. Vučetić, O dubrovačkoj pomorskoj sili do svrhe srednjega vijeka, u Programma dell'I. Ginnasio di Stato in Ragusa alla fine dell'anno scolastico 1871 -1872, Ragusa 1877, p. 18. Vučetić je prvi pisao o hrvatskoj zastavi na brodovima Dubrovačke Republike.

Službena potvrda generalnog konzulata Britanije kojom se potvrđuje vjerodostojnost potpisa konzulata Dubrovačke Republike u Palermu - 9. studenog 1801. godine. Potvrda je na talijanskom pomorsko-trgovačkom službenom jeziku na Mediteranu. Latinski je bio diplomatski i "državni" jezik Europe.

Rukopis primljen: 13. 07. 1992.